

STRATEGIA COMISIEI EUROPENE ÎN DOMENIUL DREPTURILOR DE PROPRIETATE INDUSTRIALĂ

(Prezentare sintetică)

ing. Petre OHAN

1. ÎN LOC DE INTRODUCERE ȘI PROVOCĂRI

1. La data de 16.07.08 a fost publicată la Bruxelles *“Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, către Consiliu și către Comitetul Economic și Social European”, intitulată “O strategie a drepturilor de proprietate industrială pentru Europa”*¹.

Simultan, Comisia a publicat și *“Cartea verde a drepturilor de autor în economia cunoașterii”*.

Un reper important în elaborarea comunicării CE referitoare la *“Îmbunătățirea sistemului de brevete în Europa”* l-a reprezentat **Strategia Lisabona** actualizată prin lansarea, la sfârșitul

anului 2007, a noului ciclu 2008-2010, intitulat *“În pas cu schimbarea”*.

În Raportul strategic cu privire la Strategia de la Lisabona reînnoită, pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă, sunt menționate patru domenii prioritare, identificate de Consiliul European de primăvară, din 2006, pilonii strategiei de reînnoire:

- **cunoașterea și inovarea,**
- deblocarea potențialului de afaceri,
- investiția în capitalul uman și modernizarea piețelor muncii,
- energie vs schimbări climatice.

Dintre aceste patru domenii prioritare, Comisia s-a concentrat în actuala comunicare asupra **investiției în cunoaștere și inovare**, pornind de la premiza că protecția proprietății intelectuale

¹ COM(2008) 465 final

(PI) este o condiție-cadru esențială pentru inovare, pentru stimularea investițiilor din domeniul cercetării și dezvoltării, și a transferului de cunoștințe științifice și tehnice de la laborator la piață. Un regim clar al drepturilor de proprietate intelectuală este o condiție vitală pentru o piață unică și pentru punerea în practică a celei de-a „cincea libertăți” din cadrul Uniunii Europene, **libera circulație a cunoaștințelor** din orice domenii de interes pentru oameni, în particular, din domeniile științifice și tehnice. O astfel de situație poate, de asemenea, contribui la identificarea soluțiilor pentru probleme mondiale de importanță crescândă, ca schimbările climatice, îmbătrânirea populației și o posibilă criză a energiei.”

De asemenea, plecând de la impactul pozitiv pe care comunicare anterioară a CE, referitoare la *“Îmbunătățirea sistemului de brevete în Europa”* (COM(2007)165 final), l-a avut, resuscitând cu succes dezbaterile asupra Regulamentului brevetului comunitar și regimului juridic al brevetelor europene și comunitare (intrate în impas după 2003), actuala comunicare își propune declanșarea dezbaterilor pentru “elaborarea unei **strategii orizontale integrate**, care să acopere întregul spectru al drepturilor de proprietate industrială”.

Fără să abordeze spinoasa problemă a meritelor drepturilor de proprietate industrială (DPI) formale (oficiale), în comparație cu modelele comerciale alternative, precum programele informatice cu sursă deschisă (*open-source software*) sau păstrarea secretelor de fabricație, comunicarea “*se concentrează asupra drepturilor de proprietate industrială în sine*”, adică cele conferite de titlurile de PI consacrate oficial.

Sunt analizate inițiativele existente în vederea propunerii unor acțiuni, pentru ca sistemul să

funcționeze într-o modalitate optimă, în contextul provocărilor cu care Europa se va confrunta în următorii ani.”

2. Definiția DPI și a Sistemului PI:

Conform Convenției pentru Instituirea OMPI, din 14.07.1967, art. 2, pct. VII, în consens cu art.1, pct. 2, din Convenția de la Paris, și art. 2, pct.1, din Convenția de la Berna.

Proprietatea Intelectuală cuprinde drepturile titularilor referitoare la:

- operele literare, artistice și științifice;
- interpretările artiștilor interpreți și execuțiile artiștilor executanți, fonogramele și emisiunile de radiodifuziune;
- descoperirile științifice;
- **invențiile în toate domeniile activității umane;**
- **desenele și modelele industriale;**
- **mărcile de fabrică, de comerț și de serviciu**, precum și numele comerciale și denumirile comerciale;
- protecția împotriva concurenței neloiale (neleale); și
- **toate celelalte drepturi aferente activității intelectuale în domeniul industrial, științific, literar și artistic.**

O precizare referitoare la protecția Topografiilor Produselor Semiconductoare -TPS- aceasta nu este expres menționată nici în Convenția de la Paris pentru Protecția Proprietății Industriale și nici în Convenția de la Berna pentru Protecția Proprietății operelor literare și artistice, dar aparține, totuși, domeniului *Proprietății Intelectuale*, referindu-se la drepturi “*aferente activității intelectuale în domeniul industrial*”.

Se poate spune că protecția TCI reprezintă un obiect relativ nou (instituit în anii ‘80 ai secolului

trecut) al protecției **proprietății intelectuale**, aparținând de domeniul proprietății industriale, care, în Europa și peste tot în lume, face obiectul unei abordări și unei legislații specifice, menite a asigura protecția activității de cercetare și creație în domeniul creării “arhitecturii” structurilor circuitelor electronice semiconductoare, în special a circuitelor integrate (microprocesoare, memorii, circuite specializate etc.).

Această abordare este pe deplin concordantă cu prevederile **Acordului TRIPs, art. 2, pct. 2 și partea a II-a**, unde ca domenii ale PI sunt menționate:

- dreptul de autor și drepturile conexe,
- mărcile de fabrică și de comerț,
- indicațiile geografice,
- DMI (design industrial),
- brevetele de invenție,
- *scheme de configurație (topografii) de circuite integrate*,
- protecția informațiilor nedivulgate și
- controlul practicilor anticoncurențiale.

Sistemul protecției proprietății industriale al unei țări înseamnă ansamblul prevederilor legale, precum și al instituțiilor pe care le implică aceste prevederi, pe baza cărora orice persoană dobândește, în condițiile prevăzute de lege, pentru propriile sale creații tehnice: invenții, mărci, desene/modele industriale sau alte obiecte ale PI, drepturi exclusive temporare de valorificare a acestora pe piața liberă a respectivei țări, în baza unor titluri de PI care determină întinderea drepturilor, titluri eliberate sau validate de o agenție guvernamentală a PI, care asigură și publicitatea necesară.

Aceste titluri, în esență, sunt brevetul de invenție, certificatul de înregistrare a unei mărci sau a unui design industrial, iar acordarea acestora este făcută publică de OSIM prin

Buletinul Oficial de PI.

Legislația de PI conține prevederi de strictă aplicare pentru acordarea și pentru asigurarea respectării drepturilor exclusive, contrafacerea fiind incriminată.

Provocările cărora trebuie să le facă față Sistemul PI sunt următoarele:

- Conștientizarea asupra “**avantajelor economice și sociale ale DPI**”: și proprietatea necorporală este crucială pentru funcționarea unei economii de piață; un exemplu de efect favorabil pe care PI îl exercită asupra concurenței îl constituie regrupările de tehnologii brevetate la pachet (*patent pools* = consorții de brevet), prin care se reduc costurile de tranzacție și se limitează redevențele cumulative.
- **Un mediu al inovării este schimbarea:** importanța transferului de cunoștințe (licențe de noi tehnologii) de la organizațiile publice de cercetare (INCD-uri, universități) la sectorul privat, ca mijloc de creștere a competitivității europene.
- **Elaborarea unei strategii a DPI pentru Europa.**

Sistemul de proprietate intelectuală (SPI) trebuie să continue să acționeze ca un catalizator pentru inovare și să contribuie la îndeplinirea obiectivelor strategice ale UE, asumate prin **Strategia Lisabona** actualizată.

Comisia Europeană a stabilit caracteristicile sistemului în acest scop:

- un asemenea sistem trebuie să fie de **calitate înaltă**, caracterizat prin standarde stricte de examinare;
- **accesibil**, compensând costurile prin calitate și certitudine juridică;
- **coerent**, cu o interpretare comună a legilor și proceduri judiciare armonizate; în sfârșit,
- capabil să asigure un **echilibru** între recompensarea creației intelectuale de

valoare și buna circulație a ideilor și inovațiilor.

Referitor la importanța calității DPI în cadrul sistemului PI, în comunicare se precizează:

“Drepturile de înaltă calitate sunt o cerință esențială pentru toate aspectele sistemului – sprijinirea întreprinderilor, inclusiv a IMM-urilor, facilitarea transferului de cunoștințe și aplicarea efectivă a drepturilor, pentru a combate contrafacerile și pirateria. Doar cu un sistem de calitate, Europa poate beneficia de noile oportunități pe care le oferă economia globală și poate îndeplini responsabilitățile care-i revin.”

2. STRATEGIA PROPRIU-ZISĂ

Comunicarea este structurată pe 7 capitole. După o **introducere** în care sunt prezentate considerente generale asupra legislație referitoare la proprietatea intelectuală, sunt evidențiate **provocările** actuale, așa cum s-a menționat mai sus, iar apoi, în cap. 3-6, este formulată strategia propriu-zisă. Comunicarea se încheie cu capitolul 7, de concluzii.

În continuare apare o sinteză a Comunicării, începând cu cap. 3.

3. STRATEGIA UE ÎN PROBLEMA CALITĂȚII DREPTURILOR DE PROPRIETATE INDUSTRIALĂ

Dincolo de examinarea tehnico-juridică, se impune luarea în calcul și a impacului economic a DPI.

3.1 În cazul brevetelor, Comisia, analizând inclusiv aspecte vizând utilizarea strategică a drepturilor de brevet și identificând ca probleme existente sau posibile:

- numărul mare de drepturi de brevet suprapuse, formând așa-zisele

hățișuri de brevete² (*patent thickets*) care pot crea bariere suplimentare în calea comercializării noilor tehnologii;

- brevete de slabă calitate;
- creșterea incertitudinii pieței datorită atât întârzierilor mari în examinarea CBI (cauzate de complexitatea unora dintre acestea, ca număr de revendicări și număr de pagini), cât și datorită brevetelor neutilizate;
- creșterea complexității “stadiului anterior al tehnologiei”, prin necesitatea luării în considerație a literaturii de brevet și NPL în limbile chineză și coreeană;
- brevete pentru invenții neeligibile (lipsite de caracter tehnic: programe de calculator și metode de practicare a afacerilor, în sine);
- invenții protejate la nivel național, prin model de utilitate sau brevet, fără o analiză riguroasă a activității inventive,

își propune:

“Comisia

*- va iniția un **amplu studiu asupra calității brevetelor**, cu scopul de a analiza riscurile pe care le implică brevetele de slabă calitate și de a căuta modalități pentru a evita prezența lor în Europa, și*

- va studia dimensiunile problemelor pe care le pot genera brevetele neutilizate, va evalua cauzele acestora și va sugera soluții.

² Hățișul brevetelor este o rețea densă de brevete de dezvoltare, țesută în jurul unei invenții majore, pentru a împiedica tacticile de ocolire a unui eventual singur brevet, folosite adesea de către competitori.

Statele membre care acordă modele de utilitate și brevete neexaminat din punct de vedere al gradului de inventivitate sunt solicitate să evalueze contribuția acestor drepturi la promovarea inovării.“

3.2 În cazul mărcilor, Comisia afirmă că Europa depinde de existența unor mărci puternice, iar pentru aceasta este nevoie de:

- o protecție solidă a mărcilor, care să fie eficace împotriva acordării neadecvate a licențelor, împotriva neutilizării sau a utilizării incorecte și împotriva contrafacerilor;
- necesitatea ca procedurile de examinare și înregistrare a mărcilor să fie transparente, credibile, coerente și accesibile pentru afaceri;

identificând, ca probleme existente sau posibile:

- unele întârzieri în soluționarea apelurilor, la OHIM;
- lipsa unei evaluări de ansamblu a sistemului de mărci în UE, după instituirea mărcii comunitare, documentul prevede:

“Comisia va evalua funcționarea în ansamblu a sistemelor de mărci la nivel comunitar și național. Studiul va analiza impactul sistemelor de mărci din UE asupra părților interesate și va putea sta la baza unei viitoare revizuri a sistemului comunitar de mărci și a unei mai bune cooperări între OHIM și oficiile naționale.”

3.3 În cazul altor drepturi de PI (Design, Soiuri de Plante (SP), indicații geografice (IG), denumiri de origine controlate (DOC)), Comisia identifică drept probleme existente sau posibile:

3.3.1 În problema designului, se

opinează că ”adoptarea propunerii de liberalizare a pieței secundare a pieselor de schimb ar pune la dispoziția pieței unice un sistem mai coerent”, dar, dat fiind faptul că acest proces este în curs, precum și faptul că sistemul comunitar de desene și modele industriale este relativ recent (după cum se știe, înregistrarea designului comunitar a demarat la OHIM în 2003, iar Comunitatea Europeană a aderat la Aranjamentul de la Haga la 01.10.2008), “Comisia nu intenționează să inițieze o evaluare a acestui sistem la ora actuală “.

3.3.2 În problema privind drepturile legate de indicațiile geografice (IG), Comunitatea Europeană dispune de sisteme de mult instituite (ce continuă tradițiile existente în statele membre - SM), “de înregistrare a IG pentru vinuri și pentru produsele agroalimentare prin intermediul denumirilor de origine protejate (DOP) și de indicații geografice protejate (IGP), care se aplică și la băuturile spirtoase.” Indicațiile geografice și denumirile de origine controlate dau consumatorilor garanții suplimentare, alături de cele oferite de mărcile sub care se comercializează produsele, că acestea *“sunt produse veritabile, care-și datorează identitatea sau reputația regiunii din care provin”.*

Comisia efectuează în prezent o evaluare *ex post* a implementării generale a sistemului IG-DOC pentru produsele agricole și relația cu sistemul mărcilor, începând din 1992. La

15.10.2008 a fost publicată **“Cartea verde privind calitatea produselor agricole: standarde aplicabile produselor, cerințe de producție și sisteme de calitate”** (COM(2008) 641 final), care a inițiat o consultare cu părțile interesate asupra normelor de produs, cerințelor de producție și regulilor de calitate, inclusiv dezvoltarea pe viitor a sistemelor de IG. La acest sondaj de opinie au răspuns peste 500 de organizații.

De asemenea, Comisia este preocupată de găsirea unor soluții pentru facilitarea protejării prin IG și a produselor neagricole, care să avantajeze atât producătorii europeni, cât și pe cei din țările terțe.

3.3.3 În problema protecției soiurilor de plante (SP), comunicarea evidențiază rolul Oficiului Comunitar pentru Soiuri de Plante (CPVO - OCSP) - organul de specialitate pe acest domeniu al UE, care acordă protecție la nivel Comunitar pentru SP. Recent, evaluarea rolului și activității CPVO a fost tratată și în raportul final privind *“Evaluarea acquis-ului Comunitar cu privire la comercializarea semințelor și a materialului săditor”*, publicat la 10.10. 2008. Raportul abordează și legătura dintre sistemul de protecție a SP și problemele comercializării semințelor și a materialului săditor.

În legătură cu aceste alte drepturi, documentul prevede:

“Comisia:

- va publica în 2008 o carte verde cu privire la politica în domeniul calității produselor agricole care înglobează și indicațiile geografice, și
 - va iniția o evaluare, inclusiv prin consultarea publicului, cu privire la fezabilitatea protecției indicațiilor geografice pentru produsele neagricole.”
- 3.4. În chestiunea relației dintre drepturile de proprietate industrială și legile concurenței**, cu referire specială la contextul standardizării, comunicarea Comisiei evidențiază că DPI și legile concurenței:
- au obiective comune: promovarea inovării și stimularea creșterii economice: “o protecție puternică a DPI trebuie să fie însoțită de o aplicare riguroasă a normelor concurenței”;
 - nu sunt incompatibile; pot apărea probleme doar în situații excepționale, de exemplu: “abuzul de poziție dominantă” în vederea eliminării concurenței, cum ar fi refuzul de a acorda o licență unui competitor atunci când informația care se refuză este indispensabilă pentru a concura pe o piață secundară, când concurența de pe acea piață secundară riscă să fie eliminată și când se împiedică pătrunderea pe piață a unor produse noi, cerute de consumatori (a se vedea Hotărârea Marii Camere a Tribunalului de Primă Instanță a CEJ - din 17 septembrie 2007, *Microsoft împotriva Comisiei*, T-201/04);
 - standardizarea reprezintă un domeniu de interfață între legile proprietății industriale și cele ale competiției; o standardizare efectuată *“în mod deschis și transparent”* are, în general, o influență pozitivă asupra inovării și a dezvoltării economice. Totuși, prin combinarea DPI cu standardizarea, ar putea apărea anumite distorsionări ale concurenței, de exemplu, așa-numita

ambuscadă prin brevet ("*patent ambush*"³),

Pentru a preveni aceste practici care denaturează DPI, organismele de standardizare pot prevedea pentru membrii comitetelor de standardizare **obligatia** prealabilă elaborării standardului, **de a declara invențiile** (în stadiu de brevet sau de cerere) cunoscute, **relevante** pentru respectivul standard, **și de a obține** de la proprietarii acestor invenții esențiale **angajamente de a acorda licențe** "în condiții echitabile, rezonabile și nediscriminatorii (FRAND⁴)". Unele organisme de standardizare au adoptat, de asemenea, norme prin care **titularii** unor tehnologii potențial esențiale **sunt obligați să declare procentul maxim** pe care urmează să-l perceapă **ca redevență**, în caz că tehnologiile lor sunt selecționate pentru a fi incluse într-un viitor standard.

Comisia încurajează organismele europene de standardizare să pună efectiv în practică aceste politici.

Normele care impun declararea prealabilă a procentului maxim de redevență nu sunt în sine anticoncurențiale ci, în împrejurări adecvate, pot chiar favoriza considerabil concurența, dar nu trebuie să fie folosite ca pretext pentru discuții ilegale asupra prețurilor;

³ Ambuscada prin brevet este situația creată firmelor de o persoană care, având o tehnologie brevetată sau în curs de brevetare, induce în eroare o organizație de standardizare, determinând-o astfel să standardizeze respectiva tehnologie, și reclamă apoi încălcarea brevetului de către firmele utilizatoare ale standardului sau pretinde de la acestea prețuri sau redevențe exagerate pentru licență. Uneori, în mod similar, "ambuscada" poate avea la bază un model industrial sau o marcă 3D cu mare potențial de piață.

⁴ FRAND = *fair, reasonable and non-discriminatory*. A se vedea "*General Guidelines for the Cooperation between CEN, Cenelec and ETSI and European Commission and European Free Trade Association, signed on 28 March 2003, OJ C 91, 16.04.2003, p.7*".

- menirea legilor concurenței nu este, în general, de a anticipa politicile organismelor de standardizare în ceea ce privește proprietatea intelectuală, ci de a semnală ce elemente pot fi sau nu anticoncurențiale, industria fiind cea care trebuie să aleagă sistemul care corespunde cel mai bine nevoilor sale în limitele acestor parametri.

În legătură cu aceste alte drepturi, documentul prevede:

"Comisia:

- va lansa⁵ un studiu de documentare pentru a analiza interacțiunea dintre drepturile de proprietate intelectuală și standarde în procesul de promovare a inovării, și
- va adopta, în primul trimestru din 2009, un document consultativ privind standardizarea în domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC), care va urmări și relația dintre standarde și drepturile de proprietate industrială în acest sector."

4. SPRIJINIREA INOVĂRII LA ÎNTREPRINDERILE MICI ȘI MIJLOCII (IMM)

Pornind de la următoarele considerente:

- în Europa, IMM-urile reprezintă 99% din totalul întreprinderilor, asigurând 85 de milioane de locuri de muncă;
- deși exploatarea cu succes a DPI ar putea constitui o pârgie esențială pentru prosperitatea IMM-urilor, totuși acestea nu-și valorifică pe deplin această oportunitate;
- IMM-urile utilizează mai puțin DPI oficiale,

⁵ Studiul intitulat "Către o contribuție sporită a standardizării la inovarea în Europa" a fost publicat la 13.03.08, sub nr. COM (2008) 133 final.

preferând să se bazeze pe alte metode de protecție (secretul comercial, de fabricație etc.).

Această situație “pune în evidență necesitatea unor măsuri de politică rapide”, precum:

4.1. Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la drepturile de proprietate industrială, în special la brevete, prin reducerea costurilor.

Unul dintre cele zece principii enunțate în “Small Business Act”⁶ arată că UE și SM ar trebui să încurajeze IMM-urile să beneficieze mai mult de avantajele pieței unice, inclusiv de accesul la brevete și mărci.

Ca modalități concrete sunt menționate:

- Protocolul de la Londra,
- perspectiva instituirii sistemului brevetului comunitar,
- alte soluții de stimulare a IMM-urilor (cercetări documentare, subvenții pentru primele 10 CBI), iar legat de aceasta, să se “studieze ce soluție ar fi mai eficace: reducerea costurilor pentru toate IMM-urile (de exemplu, prin reducerea taxelor de procedură), acordarea unor subvenții selective sau introducerea unor stimulente prin reducerea impozitelor pe veniturile obținute din acordarea de licențe pe drepturile de proprietate industrială”.

În vederea îmbunătățirii accesului IMM-urilor la DPI, documentul prevede:

“Comisia

- continuă să lucreze la elaborarea unui sistem de brevete eficient și rentabil, de calitate înaltă, și sigur din punct de vedere

juridic la nivel European, care să includă un brevet comunitar și o jurisdicție a brevetelor pe ansamblul UE, și

- *va studia modul în care trebuie concepută structura taxelor pentru viitorul brevet comunitar, spre a facilita accesul IMM-urilor.*

Până la adoptarea unui brevet comunitar, statele membre sunt încurajate în cadrul comunitar al ajutoarelor de stat pentru cercetare, dezvoltare și inovare:

- *să utilizeze dispozițiile existente în sprijinul drepturilor de proprietate industrială și*
- *să studieze modalitățile în care IMM-urile ar putea beneficia mai bine de drepturile prevăzute în acest cadru, cum ar fi reducerea taxelor de brevet sau stimulentele fiscale destinate să încurajeze acordarea de licențe.”*

4.2. Ameliorarea accesului IMM-urilor la procedurile de soluționare a litigiilor

Ținând cont de resursele adeseori limitate ale IMM-urilor de a susține acțiuni în justiție, în special procese legate de brevete, sunt vizate soluții precum:

- crearea unei jurisdicții de brevete, integrată, UE-lărgită, care să fie eficientă, fiabilă și accesibilă⁷;
- asigurarea (obligatorie sau voluntară) a BI împotriva contrafacerii (pentru protecție juridică);
- folosirea mecanismelor alternative de soluționare a litigiilor, în special medierea;
- înființarea unui centru comunitar de arbitraj și de mediere în materie de brevete, pentru

⁶ A se vedea “Gândiți mai întâi la scară mică”: Prioritate pentru IMM-uri, A “Small Business Act” for Europe, COM(2008) 394 final.

⁷ A se vedea noul proiectul CE, inițiat de FR, pentru Regulamentul Brevetului Comunitar și pentru Sistemul Comunitar de Jurisdicție în materie de brevete de invenție.

soluționarea cazurilor în care nu este pusă în cauză validitatea BI.

În vederea îmbunătățirii accesului IMM-urilor la **procedurile de soluționare a litigiilor**, documentul prevede:

“Comisia va studia modurile în care medierea și arbitrajul pot fi încurajate și facilitate și mai mult, în contextul continuării lucrului la realizarea unui sistem aplicabil pe teritoriul UE pentru soluționarea litigiilor în materie de brevete.

Statele membre sunt încurajate ca, în contextul strategiei de la Lisabona, să acorde sprijin suficient IMM-urilor în apărarea drepturilor lor de proprietate industrială.”

4.3. Sprijin de calitate pentru IMM-uri în administrarea drepturilor de proprietate industrială

Pornind de la constatarea că “deși serviciile finanțate public, care oferă sprijin IMM-urilor, sunt foarte numeroase în Europa, destul de puține dintre acestea pot fi considerate ca foarte performante”, sunt vizate soluții precum:

- DPI, alături de alte active intelectuale, să facă parte integrantă din planul de afaceri al întreprinderilor (IMM-urilor);
- adaptarea sprijinului pentru gestionarea DPI la nevoile individuale ale IMM-urilor;
- difuzarea cunoștințelor **“formatorilor specializați în domeniul DPI”**, pregătiți în cadrul proiectului IP4Inno⁸, în mediile de consiliere ale întreprinderilor (IMM-urilor);

- serviciile de sprijinire a IMM-urilor să-și exploateze mai bine propriile lor competențe;
- acțiuni sinergice ale oficiilor naționale de brevete și ale agențiilor naționale tehnologice/de dezvoltare (de exemplu, programul IP-Base⁹);
- ajutor din partea Comisiei pentru întreprinderi la gestionarea DPI în țările terțe (de exemplu, biroul de asistență din China), încât IMM-urile europene să poată opera din ce în ce mai mult pe piețele din exteriorul UE, beneficiind de o protecție robustă a DPI.

În vederea îmbunătățirii calității sprijinului pentru IMM-uri în administrarea DPI, documentul prevede:

“Comisia va evalua biroul de asistență DPI din China, cu scopul de a optimiza serviciile de susținere a IMM-urilor în materie de DPI în țările terțe și de a aprecia posibilitățile de menținere și de extindere a acestui tip de sprijin.

Statele membre sunt încurajate să sensibilizeze în mai mare măsură toate întreprinderile, inclusiv IMM-urile, și toți cercetătorii cu privire la gestionarea bunurilor intelectuale.”

⁸ Proiectul IP4Inno s-a desfășurat între ian.2007- dec.2008 și a avut ca principală țintă să sporească înțelegerea și utilizarea PI de către IMM-uri în vederea creșterii gradului de inovare și competitivității, conform obiectivelor Lisabona.

⁹ Programul IP-Base al UE, lansat în nov. 2007 și coordonat de Universitatea din Alicante, la care participă și OSIM alături de alte oficii naționale de PI și de alte organizații, are ca obiectiv principal o mai bună conștientizare privind DPI și dobândirea de cunoștințe temeinice referitoare la DPI de către întreprinderi, în special IMM-uri. Proiectul se bazează pe colaborarea dintre oficiile naționale de brevete și structurile locale de inovare, inclusiv pe rețeaua „Enterprise Europe Network”.

5. ASIGURAREA RESPECTĂRII DREPTURILOR DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ (ARDPI) – COMBATAREA CONTRAFACERILOR ȘI PIRATERIEI

Comunicarea pleacă de la principiul că *protecția inovațiilor prin intermediul DPI trebuie să fie însoțită de mecanisme eficiente de asigurare a respectării drepturilor (ARD)*, în situația în care "contrafacerile și pirateria ating cote alarmante (comerțul cu produse piratate și contrafăcute a fost estimat la 200 miliarde USD, în 2005)". Încălcarea DPI afectează semnificativ inovarea, creșterea economică și crearea de locuri de muncă din UE, punând în pericol sănătatea și securitatea cetățenilor europeni; se ajunge astfel la concluzia că: "este imperativ necesar să se intensifice acțiunile atât în interiorul UE, cât și în țările terțe, pentru a proteja întreprinderile europene și investițiile lor în inovare".

5.1. Aplicarea efectivă, prin intermediul legislației comunitare

În această problemă, în cadrul Uniunii (pieței unice), pe latură civilă, comunicarea reafirmă **importanța Directivei UE de ARD de PI 2004/48/CE** - "cheia de boltă a contribuției UE la lupta împotriva contrafacerilor și a pirateriei". **Directiva trebuie să fie transpusă corect în legislația statelor membre și, mai ales, aplicată practic.** În acest sens, SM trebuie să înainteze rapoarte până la **29 aprilie 2009**.

În același timp, Comisia reafirmă și importanța mijloacelor penale "acolo unde este cazul", și crede că **SM trebuie să prevadă măsuri penale eficiente.**

Aplicarea hotărârilor executorii ale instanțelor, privind încălcarea drepturilor de PI, nu ar trebui să creeze probleme titularilor, chiar și în cazul aplicării transfrontaliere a acestora. Pentru

aceasta, în cadrul revizuirii Regulamentului (CE) nr. 44/2001, al Consiliului din 22 decembrie 2000, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea în materie civilă și comercială (Regulamentul Bruxelles I), Comisia studiază modul în care aplicarea drepturilor ar putea fi simplificată, fiind avută în vedere inclusiv posibilitatea **eliminării condiției de exequatur** (investirea cu formula executorie de către instanța statului unde se execută hotărârea pronunțată de instanța altui stat).

"Comisia

- va asigura transpunerea integrală și aplicarea efectivă a Directivei 2004/48/CE, privind respectarea DPI, și
- va analiza, în cadrul revizuirii Regulamentului Bruxelles I, modalitățile în care poate fi ameliorată aplicarea transfrontalieră a hotărârilor judecătorești."

5.2. Inițiative la graniță (frontieră)

Comisia menționează confiscarea bunurilor suspectate că ar putea aduce atingere DPI, la granițele Comunității, în temeiul legislației vamale a UE¹⁰; pentru aceasta este nevoie de:

- o cooperare strânsă dintre titularii de DPI și autoritățile vamale, prin comunicarea datelor necesare, pentru ca vameșii să poată depista cu succes transporturile suspecte;
- buna derulare a planului de acțiune pentru o ripostă a vămilor în cadrul efortului de combatere a contrafacerilor și a pirateriei,

¹⁰ Regulamentul (CE) nr. 1383/2003, al Consiliului din 22 iulie 2003, privind intervenția autorităților vamale împotriva mărfurilor suspectate de a aduce atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală, precum și măsurile care trebuie aplicate mărfurilor care aduc atingere anumitor drepturi de proprietate intelectuală, JO L 328, 30.10.2004, p. 16.

adoptat de CE în 2005¹¹, și, eventual, lansarea ulterioară a unui nou plan de acțiune vamală, bazat pe succesul celui dintâi;

- modificări recente aduse Codului vamal, vizând ameliorarea controalelor de siguranță și securitate, care pun la dispoziția factorilor implicați noi instrumente pentru difuzarea rapidă a informațiilor privind traficul de mare risc; ,
- creșterea numărului de cazuri raportate de autoritățile vamale ca implicând produse contrafăcute și piratate, cu peste 15% în 2007, trecând de 43 000;
- măsuri complementare la reacția vămilor, de prevenire a distribuției produselor care încalcă DPI și, în cele din urmă, a fabricării acestora;
- o mai bună cooperare cu autoritățile vamale din țările de fabricație, în acest scop fiind în curs de elaborare un plan comun de acțiuni vamale împotriva contrafacerilor și pirateriei, împreună cu autoritățile chineze, plan care ar urma să fie finalizat în 2008;
- viitorul brevet comunitar, prin caracterul unitar, va asigura o protecție geografică integrală și uniformă pe teritoriul UE, sporind astfel eficacitatea luptei împotriva contrafacerilor și împotriva copierii produselor brevetate de întreprinderile europene; "aceasta ar ajuta la prevenirea pătrunderii produselor contrafăcute pe piața unică europeană și ar facilita confiscarea acestora de către autoritățile vamale la toate frontierele externe ale UE, precum și eliminarea lor de pe piață, indiferent pe unde pătrund în circuitele de distribuție".

¹¹Reacția autorităților vamale la ultimele tendințe în materie de contrafacere și piraterie, COM(2005) 479 final.

"Comisia

- *va căuta să asigure utilizarea pe deplin, de către titularii de drepturi și de către vămi, a instrumentelor de schimb de informații, în scopul depistării traficului de mare risc al bunurilor contrafăcute;*
- *va elabora un nou plan de acțiune al vămilor împotriva contrafacerilor și a pirateriei;*
- *împreună cu autoritățile chineze, va elabora, în 2008, un plan comun de acțiune împotriva contrafacerilor și a pirateriei."*

5.3. Acțiuni complementare nelegislative

Pentru asigurarea respectării efective a DPI, este de asemenea necesară :

- **îmbunătățirea rețelelor de comunicare** dintre Comisie și statele membre, dintre diferitele autorități naționale din SM, ca și dintre sectorul public și cel privat;
- **conștientizarea daunelor pe care le cauzează contrafacerile și pirateria:**
 - pericolul pe care-l reprezintă pentru sănătatea și securitatea consumatorilor versiunile falsificate ale medicamentelor, ale produselor de igienă corporală, ale componentelor electronice și ale pieselor de motor pentru vehicule;
 - evidențierea legăturilor care există între mărfurile contrafăcute și evaziunea fiscală, spălarea de bani, cartelurile de droguri, grupările paramilitare, rețelele de crimă organizată și exploatarea muncii copiilor;
 - educarea și sensibilizarea publicului asupra importanței drepturilor de autor pentru disponibilitatea conținutului este recunoscută pe scară largă, ca un instrument de luptă împotriva pirateriei;
 - formarea unei atitudini publice de „toleranță-zero” față de încălcarea DPI.

În ce privește ameliorarea rețelelor de informare, se prevede:

- **la nivelul UE**, Comisia va colabora cu SM și va studia în ce mod **strângerea și documentarea informațiilor cu privire la activitățile ilegale din zona PI** pot deveni mai eficiente;
- **la nivelul SM**, se va îmbunătăți **coordonarea principalilor factori** din cadrul sistemului ARD de PI: vamă, poliție, inspecție comercială, procuratură, oficii de PI și instanțe, prin **schimbul de bune practici**;
- **între SM** s-ar putea înființa o **rețea de cooperare transfrontalieră**, cu scopul de a facilita schimbul rapid de informații cu privire la mărfurile contrafăcute.

Se prevede, de asemenea:

- **sporirea cooperării între sectoarele public și privat**, inclusiv prin eventuala negociere la nivelul UE a unui acord intersectorial, pentru a reprimă descărcările ilegale pe scară largă *via* internet ale unor materiale protejate prin drept de autor, păstrând echilibrul între necesitatea protejării datelor cu caracter personal și impactul site-urilor de partajare fișiere (*file-sharing*) asupra sectorului de creație;
- încheierea între părțile interesate a unui acord la nivelul UE, ca un pas înainte spre eliminarea vânzării de produse contrafăcute pe internet.

“Comisia

- va studia aportul potențial al unor noi activități de sensibilizare la schimbarea percepției publicului asupra bunurilor piratate și contrafăcute, atât la nivel european, cât și la nivelul statelor membre;
- va studia modul în care se poate ameliora strângerea informațiilor pentru crearea unei

vaste documentații, care să stea la baza unei mai bune direcționări a acțiunilor de aplicare a DPI;

- va lucra la ameliorarea cooperării între toți factorii interni din statele membre, implicați în combaterea contrafacerilor și a pirateriei, în vederea eficientizării acțiunilor la nivel național;

- va căuta soluții pentru constituirea unei rețele eficiente de cooperare administrativă între statele membre, în vederea realizării de acțiuni la nivel european;

- va acționa în vederea facilitării unor acorduri între sectorul public și cel privat, pentru combaterea încălcării proprietății intelectuale;

- va căuta să negocieze un acord intersectorial la nivelul UE în vederea reducerii traficului referitor la piraterie și la vânzarea de bunuri contrafăcute pe internet.

Statele membre sunt invitate, în cadrul strategiei de la Lisabona, să se asigure că autoritățile responsabile de aplicarea DPI dispun de suficiente informații și resurse pentru a colabora constructiv cu titularii drepturilor în combaterea încălcărilor proprietății intelectuale.”

6. DIMENSIUNEA INTERNAȚIONALĂ

6.1. Reforma dreptului mărcilor

În plan internațional, pe dreptul mărcilor, Strategia prevede, în principal, ratificarea sau, după caz, aderarea SM¹² și a CE la Tratatul de la Singapore, privind dreptul mărcilor, încheiat în

¹² România a ratificat Tratatul de la Singapore în 2008 (L360/2007; a depus instrumentele de ratificare în martie 2008).

2006, în cadrul OMPI, urmărindu-se prin aceasta:

- “crearea unui cadru internațional dinamic și modern, pentru armonizarea procedurilor administrative de înregistrare a mărcilor”;
- introducea în legislație de prevederi legate de recente evoluții în tehnologia comunicației;
- flexibilizarea atitudinii față de termenele procedurale;
- recunoașterea într-o manieră explicită a eligibilității atât a mărcilor vizibile netradiționale (de exemplu, 3D, OCTM), cât și a mărcilor invizibile (de exemplu, mărcile sonore și gustative);
- adoptarea de măsuri speciale, privind acordarea de asistență tehnică pentru țările în curs de dezvoltare.

“Comisia va întreprinde acțiunile pregătitoare pentru aderarea CE la Tratatul de la Singapore, privind dreptul mărcilor, și va încuraja statele membre să-l ratifice.”

6.2. Agenda de reformă a dreptului brevetelor

În plan internațional, pe dreptul brevetelor, subliniind importanța Tratatului de cooperare privind brevete (PCT), care “a deschis calea către protecția mondială prin brevet”, după armonizarea “în mare măsură” a procedurii preliminare prin Tratatul privind dreptul brevetelor (PLT), din 2000¹³, Strategia apreciază că “s-au făcut puține progrese în direcția unui tratat privind dreptul material al brevetelor (SPLT)”. În acest sens sunt evidențiate următoarele probleme încă nesoluționate:

- țările în curs de dezvoltare insistă asupra faptului că un viitor sistem de brevete

trebuie să țină seama în mod adecvat de interesele lor;

- între țările dezvoltate continuă să existe diferențe esențiale în privința sistemului de brevete (*first to file vs first to invent*, perioada de grație, publicarea la 18 luni vs *continuation*). În cadrul Consiliului Economic Transatlantic, Comisia, în colaborare cu SM, va stăruii în forurile internaționale “pentru găsirea unei modalități de a avansa pe calea armonizării dreptului internațional al brevetelor”, ceea ce ar putea duce, în cele din urmă, “la recunoașterea reciprocă a brevetelor acordate, Europei revenindu-i responsabilitatea de a acționa pentru ca înțelegerile multilaterale să includă și înalte standarde de calitate în problema eligibilității pentru brevetare.

“Comisia va colabora cu statele membre UE în vederea armonizării dreptului internațional al brevetelor, în cadrul negocierilor pentru un tratat asupra dreptului material al brevetelor și în cadrul Consiliului Economic Transatlantic.”

6.3. Asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală în țări terțe

Globalizarea însoțită de “deturnările” din ce în ce mai numeroase a DPI în anumite țări terțe generează o îngrijorare crescândă a întreprinderilor europene pentru care DPI constituie un avantaj competitiv esențial. În urma adoptării, în 2004, a Strategiei de Asigurare a Respectării DPI în Terțe Țări¹⁴, Comisia a evidențiat necesitatea întăririi activității de

¹³ România a ratificat PLT în 2004 (L 537/2004) și l-a implementat prin amendarea legii brevetelor (L 64 /1991).

¹⁴ A se vedea C 129, 26.05.2005 sau http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2005/april/trado_c_122636.pdf.

asigurare a respectării DPI și a cooperării în acest sens cu o serie de “țări prioritare”, stabilite pe baza unui studiu ce evidențiază partenerii comerciali ai UE și care se actualizează periodic.

În ceea ce privește “țările prioritare”, acțiunile constau în:

- **consolidarea cooperării cu țările care împărtășesc aceleași valori,**
- stabilirea de dialoguri cu privire la DPI,
- transferul de resurse pentru asistență tehnică, pentru asigurarea respectării DPI, și sensibilizarea față de problemele DPI a întreprinderilor din UE care operează în țările respective.

Pe plan bilateral, toate acordurile comerciale aflate în discuție cuprind capitole speciale referitoare la DPI. Grație convergenței reglementărilor, acestea ar trebui să asigure protecția și aplicarea efectivă a DPI, și să contribuie la o mai bună clarificare a obligațiilor internaționale.

Pe plan multilateral, noi inițiative privind aplicarea DPI au luat ființă în diferite cadre, cum ar fi Consiliul OMC/TRIPS, G8 (procesul Heiligendamm), OCDE și OMPI. O propunere recentă de consolidare a cadrului internațional al DPI o constituie acordul comercial împotriva contrafacerilor (*anti-counterfeiting trade agreement* - ACTA). Această inițiativă mixtă americano-japoneză vizează încheierea unui acord internațional de combatere a încălcărilor DPI și identifică trei domenii principale pe care un astfel de acord ar trebui să le aibă în vedere:

- cooperarea internațională, în special între vămi și alte autorități care răspund de aplicarea DPI,
- ameliorarea cadrului de aplicare prin creșterea competențelor și
- cadrul legislativ.

Având în vedere potențialul pe care l-ar avea o acțiune coordonată, Comisia lucrează, pe baza

unui mandat de negociere, la realizarea unui acord oficial.

“Comisia

- *va supraveghea în mod regulat activitățile de asigurare a respectării DPI, desfășurate în exteriorul UE;*
- *va căuta să introducă anumite clauze de protecție și asigurare a respectării DPI, în acordurile comerciale bilaterale;*
- *va întări activitățile de asigurare a respectării DPI și cooperarea în acest sens cu țările terțe, prin intermediul dialogului asupra reglementărilor, în special cu țările cu cote înalte de contrafacere și piraterie;*
- *va acționa pentru elaborarea unui acord comercial multilateral anti-contrafacere.”*

6.4. Probleme de dezvoltare (PI - instrument al dezvoltării pentru țările în curs de dezvoltare)

La acest punct este abordată problema modului în care **PI** poate servi ca **instrument al dezvoltării** sociale, ecologice, economice și culturale, în particular **pentru țările în curs de dezvoltare**, inițiativele internaționale întreprinse sau preconizate în acest sens și rolul crucial al UE:

- Comitetul permanent al OMPI, pentru dezvoltare și PI, înființat în 2007;
- IGWG WHO *ad hoc* = Grupul de lucru interguvernamental *ad hoc* al Organizației Mondiale a Sănătății, privind sănătatea publică, inovarea și PI, “care a finalizat recent o strategie mondială având drept scop îmbunătățirea accesului la medicamente și abordarea problemei din ce în ce mai acute a bolilor neglijate”;
- Convenția-cadru a ONU, privind schimbările climatice, foaia de parcurs de la Bali, din 2007, care a stabilit relația dintre

politicile DPI și condițiile propice transferului de tehnologie;

- Comitetul interguvernamental al OMPI, privind PI în materie de resurse genetice, cunoștințe tradiționale și folclor, Comunitatea Europeană care “a propus în 2004 ca orice solicitant de brevet să fie obligat să declare sursa/originea resurselor genetice și a cunoștințelor tradiționale aferente, implicate în invenția care face obiectul cererii sale”, ceea ce ar deschide calea comunităților indigene de la care s-au preluat resursele genetice și/sau cunoștințele tradiționale respective să participe la beneficiile rezultate din exploatarea comercială a brevetelor.
- Referitor la Declarația de la Doha, adoptată de OMC în 2001, și la deciziile ulterioare, de modificare a acordului TRIPs, UE a adoptat, în mai 2006, Regulamentul (CE) nr. 816/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 mai 2006 privind acordarea de licențe obligatorii pentru brevetele referitoare la fabricarea produselor farmaceutice destinate exportului în țări cu probleme de sănătate publică, și a ratificat Protocolul din 2005, de modificare a acordului TRIPs .

“Comisia va participa activ la discuțiile internaționale care urmăresc să ajute țările în curs de dezvoltare să valorifice potențialul drepturilor lor de proprietate industrială.”

7. CONCLUZII

În încheierea Comunicării se constată că este nevoie de:

- o acțiune integrată, pentru a corecta lacunele actualului sistem al drepturilor de proprietate industrială, în sensul valorificării

la maximum a potențialului inovator și a competitivității Europei;

- brevetul comunitar, ce ar soluționa deja o mare parte din problemele, inclusiv de cost și complexitate, pe care le întâmpină inventatorii și întreprinderile europene care vor să-și protejeze invențiile;
- un sistem juridicțional integrat la scara UE, ce ar putea ameliora substanțial accesul la mecanismele de soluționare a litigiilor și certitudinea juridică atât pentru titularii drepturilor, cât și pentru terți. Atingerea urgentă a acestor obiective este deci de cea mai mare importanță.

Odată adoptate propunerile legislative aflate în discuție, vor exista sisteme comunitare de protecție a principalelor drepturi de proprietate industrială. Totuși:

- unele aspecte ale sistemelor vor avea nevoie de o evaluare în timp, ca să se asigure funcționarea lor cu eficacitate optimă;
- pe de altă parte, sunt necesare acțiuni complementare importante pentru consolidarea cadrului juridic, astfel încât acesta să confere drepturi solide și aplicabile întreprinderilor europene din toate sectoarele și de toate mărimile, precum și inventatorilor și organismelor de cercetare, pentru a profita din plin de șansele pe care le oferă economia mondială bazată pe cunoaștere.

Prezenta comunicare expune, în principal, **acțiuni la nivel comunitar**, dar urmărește, în același timp, să inspire **noi dialoguri și acțiuni în rândul statelor membre și al părților interesate**, din societatea europeană. În acest sens, **statele membre joacă un rol în formularea strategiilor în domeniile lor de competență**;

- la rândul lor, **investitorii, organismele de cercetare și IMM-urile**, pentru a putea opta în cunoștință de cauză, trebuie să devină mai conștienți de potențialul pe care-l reprezintă

drepturile de proprietate industrială;

- când utilizează **drepturi de proprietate industrială** consacrate (oficiale), **întreprinderile** ar trebui, în general, **să le integreze într-o strategie globală de întreprindere**. Răspunderea de a valorifica întregul potențial pe care drepturile de proprietate industrială îl pot oferi economiei europene este deci o răspundere împărțită.

III. O ALTĂ PROVOCARE, ÎN LOC DE CONCLUZIE FINALĂ

1. "Elementele acestei strategii integrate sunt interdependente și se consolidează reciproc, dar nu sunt exhaustive. Aspectele importante ale politicilor sunt de competența Comunității și, prin urmare, Comisia are responsabilitatea deosebită de a ajuta la identificarea căilor de parcurs, dar **reușita nu depinde numai de Comisie**. În contextul agendei de la Lisabona, **statele membre sunt, așadar, invitate să ia în considerare această strategie la formularea propriilor lor strategii**, căutând, printre altele, posibilitățile de a simplifica printr-o mai bună legislație.

De asemenea, alți participanți, precum inventatori, universități, întreprinderi și utilizatori finali, joacă un rol vital și trebuie să poată opta în cunoștință de cauză în ceea ce privește administrarea (*management*) drepturilor de proprietate industrială."

2. Iată de ce această prezentare a Strategiei Comisiei se dorește o contribuție la elaborarea noii strategii de PI a României pentru perioada următoare (2010 - 2015).

Totodată, pentru specialiști, studierea Strategiei Comisiei este un bun prilej de actualizare a informațiilor din domeniul PI referitoare la UE și de descifrare a tendințelor în materie.

3. În 25.09.2008 Consiliul Uniunii Europene a adoptat Rezoluția 2008/C 253/01, "*privind un plan european de combatere a contrafacerii și pirateriei*", prin care "salută comunicarea Comisiei din 16 iulie 2008, vizând punerea în aplicare a unei strategii a drepturilor de proprietate intelectuală pentru Europa, în special pentru chestiunile consacrate asigurării respectării drepturilor de proprietate industrială și a dreptului de autor, precum și a drepturilor conexe".

